FOTORİTİM
e-FOTOĞRAF DERGİSİ
e-PHOTO MAGAZINE

Bölümler - Sections

NİSAN 2012 SAYISI - APRIL 2012 ISSUE
ESKİ SAYILAR - BACK ISSUES
BLOG
eKİTAP - eBOOK
ePANEL
FR DUYURULAR - FR NEWS
ETKİNLİKLER - ACTIVITIES
HAKKIMIZDA - ABOUT US
Manifesto
Dergiye Katılım - Participation
Kullanım Şartnamesi - Terms of Use
İletişim - Contact Us

Aydan Çınar
Baybars Sağlamtimur
Faika Berat Taşkıran
Funda Gönendik
Hasan Sönmez
Hülya Yeltepe Ercan
İmren Doğan
Levent Yıldız

e-Panel

Şule Tüzül eKitap

ETKİNLİKLER - ACTIVITIES

Metin Öztürk Fotoğraf Sergisi ...
Arzu Sandal Fotoğraf Sergisi Eyvah Anneannem Ergen mi!...
Kilikya Fotoğraf Topluluğu Fotoğraf Sergisi : Bir Varmış ...
Bi Tam Bi Öğrenci Projesi ile Çocuklarımız Sanatla Buluşuyor ...
Zeytinburnu Belediyesi Fotoğraf Yarışması ...
A.Kadir Ekinci Fotoğraf Sergisi : Uzak Işık ...
Çerçeve Dışı Kareler Fotoğraf Sergisi ve Sempozyum ...
4. Fotoğraf Buluşmaları, İstanbul Teknik Üniversitesi Fotoğraf Kulübü ...

Arşivimizden - From Our Archives

Andrew Brooks

FR'yi takip et
Follow us at

facebook
twitter
WordPress
issuu

SHARE

Ana Sayfa - Main Page > NİSAN 2012 SAYISI - APRIL 2012 ISSUE > Aydın Çetinbostanoğlu : Neşe ve Hüznün Romanı

Aydın Çetinbostanoğlu : Neşe ve Hüznün Romanı

NEŞE VE HÜZNÜN ROMANI

Aydın Çetinbostanoğlu

Bu çalışma İstanbul Kuştepe'de 1999 da yaptığım küçük bir çalışma ile başladı. Bir süre devam eden diğer çalışmalarım nedeniyle ara verdim. 2004 yılında İstanbul'a yerleşmem bu kültürün yoğun olduğu Trakya bölgesine sıkça seyahat etmemi ve yeni dostluklar kurmamı sağladı. Edirne, Tekirdağ, Kırklareli ve ilçelerinde 4 yıl süresince çalıştım. İstanbul'un belli bölgelerinde kendi özgün dillerini konuşan Roman topluluklara rastladım. Düğünlerinde fotoğraf çektim. İzmirli olduğum ve yaşam bölgelerini bildiğim için 2008 başında Ege Mahallesi ve Tepecik Romanları ile temasa geçtim. Hıdrellez şenliklerinde mahalle düğünlerinde çalıştım. Bu çalışmalarla sergimi hazırladım. Mart 2008'de İstanbul Beyoğlu, İstanbul Maltepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ni takiben Diyarbakır Festivali'ne davet edildim. Nusaybin Belediyesi, İzmir Karaburun Festivali ardından Tepebağ Rotary Klüp davetlisi olarak Adana Valiliği Kültür ve Sanat Merkezi'nde sergilendi. 2009 yılı programının ilk sergisi İzmir Devlet Resim Heykel Müzesi'nde Mülkiyeliler Birliği 150. Yıl Kuruluş kutlamaları programında gerçekleşti. Geniş bir katılımla açıldı. Açılışa gelen İzmirli Roman dostlarım sergi kapanışını müzikli yapmak istediklerini teklif ettiklerinde mutlu oldum. 8 Ekim 2009 tarihinde Tepecik Mahallesi müzisyenleri keman, kanun, darbuka ve klarnet eşliğinde katılanlara güzel bir müzik ziyafeti verdiler. Sergim Aralık 2009'da Antakya eski Belediye Meclis Binası'nda, Mart 2010'da Samsun Atakum Belediyesi tarafından sergilendi. Bu sergi ile Türkiye içinde 10 farklı yerde fotoğraf severler ile buluşmuş oldu. Yeni çalışmalarla daha da zenginleşen bu çalışma gelecekte kaldığı yerden sergilenmeye devam edecektir. Hiç bitmeyecek bir çalışma.

"Çingene inancına göre, ölümden sonra ruh önce bir kuşun, oradan da bir Çingenenin vücuduna yerleşir. Çingeneler guguk kuşuna dokunmazlar, çünkü inançlarına göre o, yeniden doğuşu gerçekleştirmek için çabalayan bir Çingenenin ruhundan başka bir şey değildir." (1)

Temmuz 1999'da öğretim üyesi olan bir dostum telefonla arayarak "işin var mı?" diye sordu. Ben de "Yok neden?" deyince, "Biz Kuştepe'de bir düğüne davetliyiz, istersen gel sen de fotoğraf çekersin" diye yanıtladı. Arkadaşım öğrencileri ile birlikte düğünü seyrederken ben de fotoğraf çekmeye başladım. Bir ara öğrencileri de topluca dansa çağırdılar. Sırt çantalarından dolayı pek istemediler ama ısrar karşısında çantalarını çıkarmaları ve emanet etmeleri gerekti. (Acaba çalınır mı diye) Bunu bir ürkeklikle yaptılar, ilerleyen saatlerde bu ürkekliklerinden dolayı biraz da utandılar. Düğünün sonlarına doğru bir ara seyirciler topluca "Didem" diye tempo tuttular. Zayıfça bir kız ortaya çıktı ve kendinden geçercesine dans etti. O gün analog bir makine ile çektiğim bir fotoğraf bu çalışmayı kendiliğinden başlattı. 2008 yılına kadar geçen sürede onlarla bir yaşam paylaştım ve bu çalışma ortaya çıktı. Sadece bir fotoğraf çalışması değil, aynı zamanda bir gözlem ve inceleme çalışması oldu.

Kimlerdi bunlar?

Ortaçağın sonlarında, Avrupa'ya tuhaf yabancılar geldi. Haçlı seferlerinin yollarını tersine kat etmişlerdi. Peki, nereden geliyorlardı? Kimdi bu insanlar? Bunu kendileri bile bilmiyorlardı. Onlara Bohemyalılar ya da Mısırlılar dendi. Gizemli kökenleri kısa sürede insanların ilgisini çekti. XVI yüzyıl ile XVIII yüzyıl arasında, Doğu'da olduğu gibi Batıda da Çingeneler soyluların hizmetinde çalıştılar, at yetiştirdiler, saray müzisyenliği, falcılık yaptılar. Ama XIX. Yüzyılda her şey değişmeye başladı. Uyandırdıkları ilgi yerini kuşkuya bıraktı, hayranlıksa hor görüye. Maddi çöküş, halkın nefreti ve tehditlerle giderek hiçbir yerde barınamaz hale geldiler. Çocuk kaçırmakla, büyücülükle suçlandılar. Naziler, onları toplama kamplarına kapatıp biyolojik deneylerde kullandılar. Naziler, çingeneleri sadece "toplum karşıtı" olmakla suçlamıyorlardı. Onları ayrıca ırk biyolojisi incelemelerinde kullanılacak melez bir ırk olarak görüyorlardı. Çingeneler, her türden Alman kampına götürülmüşlerdi. 1971'de Birinci Dünya Çingene Kongresi nde delegeler Çingene halkını nitelendirmek için "Rom" sözcüğünü onaylayıp kendilerine bir bayrak verdiler. Ulusal bir Rom hareketinin varlığını da doğruladılar. (2) Biz de bu paralelde alıntıları dışında "Roman" terimini kullanacağız.

Dostlarım bazen bana sorarlar.

"Bu kadar onlarla birlikte oldun, neler öğrendin onlardan?" diye. Onlara bir anımı anlatmakla başlarım. İstanbul içindeki bir roman mahallesinde bir düğün çekimi sırasında gelini fazlaca ciddi görmüş olmalıyım ki, damadın babasına sohbet açılsın şeklinde "oğlun gelinden daha güler yüzlü" dedim. Yanıt "Oğlan benim ama can benim değil?" şeklinde oldu. Bu kuşkusuz sıradan bir yanıt değil. Özgürlüğü ifade eden güzel bir felsefi yanıt. Bunu söyleyen de evsel atıklarımızdan geri dönüşümlü olanları toplayarak geçimini sağlayan bir "çevreci" roman. Kişilerin tercihlerinde özgür olduklarını kaçımız bu kadar özlü anlatabiliriz.

Küçük şeylerle mutlu olmasını öğrendim derim. Küçük çocukların topları olmadığında İçine kum doldurulmuş çorapları top yaparak hepimizin çocukluğunda oynadığı onların "tombala" dedikleri oyunu ne kadar güzel oynadıklarını da izledim. Bu "top" bir yerinize geldiğinde canınızı yaksa da bu neşeli bir oyuna asla engel değil. Gerisinde bir dram olsa da gününü güzel yaşamalı derim. Borges'in dediği gibi yaşam anlardan ibaret değil mİ? işte o anları doyasıya dolu yaşamak lazım.

Tekirdağ çevresinde genç kızlar kına gecesinde birkaç kıyafet giyerek dans ederler. Bu danslardan bir tanesi de "hint dansı"dır. Hint müziğine yakın bir müzik, Hintli bir dansözün kıyafeti ile yapılan bu dans belki de geçmişleriyle olan bir köprü. Mardin'in Nusaybin ilçesinde de kendilerine "kıraçi" denen bir topluluk yaşar. Bir kısmı çevre düğünlerde müzisyenlik yaparlar.

Bu "kıraçi" kelimesinin ne anlama geldiğini sorduğumda verilen yanıt "Karaçi'den gelme anlamında" oldu. Farklı yöre romanları da olsalar yaşayan gelenekleri veya verilen unvanlar geçmişleri İle ilgili olarak bir noktayı işaret ediyor: Hindistan yarımadası. XV. yüzyılda Avrupa'ya gelişlerinden başlayarak romanlar, onların gerçek köklerini soruşturan uzmanları şaşırttılar. Roman dili Sanskritçeye yakın bir yeni Hint dilidir. Romanların bir kısmı tarafından konuşulan bu dil, topraksız bir halk İçin çok değerli bir iletişim aracıdır. Fotoğraf çalışmalarım sırasında bu dilin İstanbul içinde bir mahallede yoğun olarak konuşulduğuna tanık oldum. En küçük bireyinden en büyüğüne kadar bu dili canlı olarak yaşatmaktalar. Romanların yaygın olduğu Trakya'nın pek çok yerinde bu dilin varlığı bilinmekte ama konuşan sayısı marjinal seviyede kalmaktadır. Şimdilerde "kentsel dönüşüm projesi" adı altında fiyakalı laflarla bu mahalleler yıkılma tehdidi altındalar. Bu mahalleler yıkılıp romanlar dağıldıklarında da yaşayan bu kültürler yok olma tehlikesi altındalar. Dil de bunların başında geliyor. Genel olarak romanlar yaşadıkları bölgenin hakim dilini konuşuyorlar. İstanbul'daki bir roman nasıl Türkçe konuşuyorsa, Nusaybin ve Diyarbakır'daki roman da bölgedeki hakim dil olan Kürtçeyi konuşmaktadır. Romanlarda toplumun yöneticisi pozisyonunda olanlara Çeribaşı diyorlar. Geçmişte güçlü olan bu bağ günümüzde göstermelik düzeyde bazı yörelerde sürüyor. Bunlardan birisi ile bir sohbet sırasında çevredeki sanayi kuruluşlarında Roman gençlere iş verilmemesinden şikayet edildi. Ama bir İş bulup çalışanların da iş yaşamları genellikle kısa ömürlü oluyor. Çünkü günlük yaşayıp kazandığını o gün harcamak onlar için bir yaşam şekli. Çeribaşının deyimi İle "Bayat para" (maaş) onlara göre değil. Peki bu insanlar geçimlerini nasıl sağlamalı; diğer bir deyişle ekonomiye nasıl kazandırılmalılar? Burada çözüm onların yetenekli oldukları ve halen cılız da olsa yaptıkları işlere farklı bir boyut katılmasıdır. Örneğin Faytonculuk İzmir'in simgelerinden biridir. Faytoncuların hayvanları için bir kamu arazisinde sağlıklı ahırlar yapılır, genellikle işsiz oldukları kış aylarında atlarının İlaç giderleri karşılanabilir, bir atölyede daha sağlam ve şık faytonlar İmal edilir ve onlara uygun bir fiyattan satılırsa bu hem geleneğin yaşaması hem de bu işin daha şık ve ekonomik yapılması İçin bir fırsattır. Ayrıca müzik eğitimi verilmesi ve yetişen müzisyenlere İş sağlanarak destek verilmesi, folklor çalışmalarına destek olunması gibi faaliyetleri de sayabiliriz. Bunlar yapıldığında bu İnsanlar hem yetenekli ve mutlu oldukları bir işi yapmış olurlar, hem de ekonomiye katkı sağlarlar. Genellikle 15 yaşından itibaren evlenmeler başlıyor. Çocuklar, küçük yaşta yaşamın ağırlığını sırtlanıyorlar. Yoksulluk, bazı yörelerde sofradan bir boğaz eksilmesi olarak değerlendirilip, resmi nikah bile beklenmeden kızları evliliğe İtiyor. Bu evliliklerden birisinde bir hafta sonra gelinin eve geri döndüğünü gördüm. Çektiğim düğün fotoğraflarını verdiğimde kızın annesi hepsini yırtıp çöpe atmıştı. Daha sonra aralarının düzeldiğini gördüğümde rahatladım. Düğün törenleri onların bir arada oldukları ve pek çok şeyi paylaştıkları anlar. Düğünleri genellikle 2 gün sürmektedir. Birinci gün kızın arkadaşları ve dostları ile eğlendiği gündür. Çalgılar 1.gün çalmaya başlar. O akşam toplumun ileri gelen yaşlılarından biri veya birkaçı gelinin el ve ayaklarına değişik motiflerde kınayı yakar. 2. gün gelin beyaz kıyafetler içinde damatla birlikte eş ve dostlarını da alarak müzik eşliğinde oynar. Halay, düğünün son noktasıdır. Kızın yakınları müzik eşliğinde halay çekerek kızın evine kadar gelir, onu ailesinden teslim alarak halayın ortasında damada teslim ederler. Damat ve kızın farklı mahallelerde olması durumunda her ikisi de kendi mahallerinde ayrı ayrı eğlenirler. Damat kızın halay eşliğinde kendine getirilmesini bekler.

Dinsel akımların etkisi ile bazı bölgelerde kızın bir koltuğunda ekmek, bir koltuğunda Kuran-ı Kerim ile damada getirilip teslim edildiğine de tanık oldum. Ancak bu halay saatleri de en elektrikli ve gergin saatleridir. Kız tarafı gelini göndermek istemez, oğlan tarafı sabırsızlanır. Başka bir düğünde kızın geç kalması yüzünden oğlan evinin öfke ve yüksek sesle hakaret yağdıran konuşmalarla geriye dönüp evlerine kapandıklarını, ancak daha sonra gelin halayının mahalle mahalle dolaşarak kızı getirip oğlan evine teslim ettiklerini de yaşadım. Şimdilerde televizyonlarda Romanlara bol yer veren programlar izliyoruz. Bunları bir toplumun reyting malzemesi olarak değerlendirilmesi olarak görüyorum. Beynimizin bir köşesinde hala onlara karşı bir önyargı bir yerlerde bekliyor. Bir yazar dostumuzun deyişi ile "İstanbul'da İş Kuleleri'ndeki, Ahırkapı'daki konserlerde seyirlik ettiklerini, dışarıda sefillikle payelendirenler. Balık Ayhan'ı iş Kulelerinde izlemeyi iş edinip de sonradan organizatörleri sorgulayanlar. (3)" Çingenelere zulmedenleri Nazilerden ibaret sayıp, uzak zalimleri gönül rahatlığıyla kınarken "başkalarında" değil, "bizde" olanlara gözlerini yumup, vazifelerini yapanlar... Bazı kaynaklar da Çingeneler için "Hayvan ve çocuk çalıp satarlar! Hırsızlık yaparlar! İnançsızdırlar! Buçuk millet olarak bilinirler!" diyenler... 1934 tarihli iskân Yasası'nda Çingenelerin göçmen olarak Türkiye'ye gelmesini yasaklayanlar, yasağı ağırlaştırarak sürdürenler. Çingene sözcüğünü küfür sayanlar.(4) Ölüsünü saymadıklarının dirisini "yaklaşık" rakamlarla ifade edenler. Çingenelere "Mutrip", "Elekçi", "Poşa", "Cano" dediklerinde, "esmer vatandaş" diye aşağıladıklarında yüceldiklerini sananlar. (5) "Kentsel Dönüşüm Projesi" diye cafcaflı adlar koydukları projelerle Sulukule halkını sürgüne yollayanlar. (6) Oysa Çingenelerin yurdu bir günlük zenginliktir; bir sofralık ziyafet, körüklü çizme, köstekli saat... Çingenelerin yurdu yoksulluktur; allı güllü, pembeli, yeşilli..." (7) Çingeneler bir günlük yurtlarına konuk, bir günlük zenginlikten göçebe...

Kültürel mozaiğimizin renkli bir parçası olan bu insanları izlerken, dinlerken artık önyargılarımıza engel olmamız gerekiyor. Onların yaşam şeklini, dilini, kültürünü beğenmesek de devamını sağlayacak kurumlan oluşturmamız gerekiyor. Onların düğünleri renkli gelebilir, müziği ile dans edebiliriz. Ancak kaçımız onların evine konuk oluruz ve sofralarını paylaşmaya hazırız?

Yıldızlar ölümlü insanların gökyüzüne yansıyan suretleriymiş Çingene inancında. Yeni bir insan dünyaya geldiğinde gökyüzünde görünmeye başlar, ölünce de kayıp gidermiş yıldızlar.

Aydın ÇETİNBOSTANOĞLU
www.cetinbostanoglu.com

(1) Hermann Berger, Çingene Mitolojisi, Ayraç Yayınları, 2000.
(2) Henriette Asseo, Çingeneler Bir Avrupa Yazgısı, Yapı Kredi Genel Kültür Dizisi, 2003
(3) Star gazetesinin haberi, aktaran, Nazım Alpman, Roman Halkına Karşı İkiyüzlülük, 7-8 Mayıs 2005,1. Uluslararası Roman Sempozyumu, Trakya Edirne.
(4) Yargıtay, kocasına 'çingene' diyen kadını kusurlu bularak, boşanma davasında yerel mahkemenin verdiği manevi tazminatın haksız olduğuna hükmetti. 2. Hukuk Dairesi, kocasına 'çolak', 'çingene' gibi sözlerle hakaret eden K.'yı da eşit kusurlu buldu. Daire, oybirliğiyle kararı bozdu . İskan Yasası 'na göre ülkeye girişine izin verilmeyen çingeneler, çeşitli hukuk metinlerinde de 'şüpheli şahıs' statüsünde yer alıyor. Kararla birlikte 'çingene' sözcüğü de 'küfür' sayılmış oldu. (Milliyet, 2004-08-20)
(5) Türkiye'de Çingenelerin nüfusu resmi makamlara göre yaklaşık 500 bin (resmi olmayan rakamlara göre ise yaklaşık 2 milyon civarında.) Bu grubun yüzde 95'i yerleşik yaşama geçmiş. Çoğunluk olarak geçimlerini müzisyenlik yaparak, çiçek satarak, sepetçilik, kalaycılık, demircilik veya hurda eşya toplayarak sağladıkları biliniyor. Batı Anadolu ve Trakya'da "Roman", Van ile Ardahan arasındaki bölgede "Mutrip", Orta Anadolu'da "Elekçi", Erzurum ve civarında "Poşa" Adana'da Cano ismiyle anılırlar. (http://www.cingene.org/)
(6) Korhan Gümüş, "Sulukule Projesi'nin Asıl Amacı Ne?" http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=7643 , Zeynep Güney, Sulukule'de UNESCO Kriterleri, 18 Ocak 2008, Arkitera.com http://www.arkitera.com/h24161-sulukulede-unesco-kriterleri.html; http://sulukulegunlugu.blogspot.com/2008/01/unesco-basin-toplantisi.html
(7) Ayşegül Devecioğlu, "Ağlayan Dağ Susan Nehir", Metis Yayınları, Sf.13.

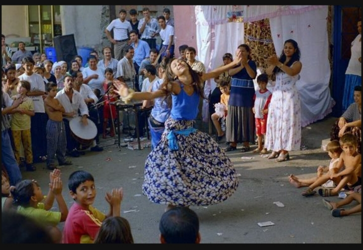

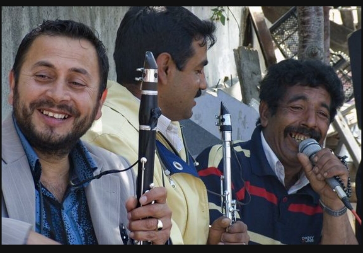

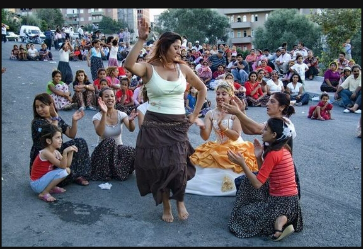

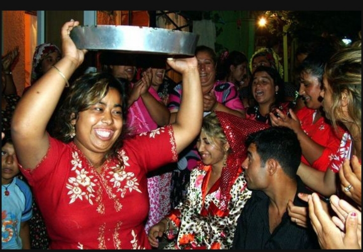

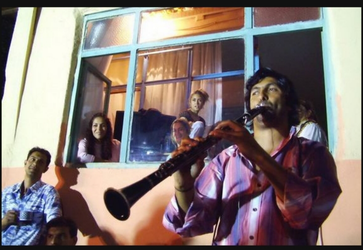

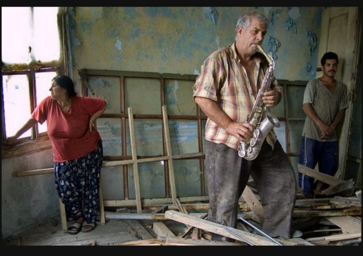

Ara - Search

Bul - Find

Fotoritim'e Katılım

PARTICIPATE in FOTORİTİM

Son Yorumlar - Recent Comments

Mert Çakır ve Ezgi Tekerek : Or Yehuda'nın Hayaletleri (5)
H.D.R. High Dynamic Range (15)
Ahmet Bozkurt : Fotoğraf Gezginleri : 31. Kemaliye Kültür ve Doğa Sporları Festivali'nin Ardından (53)
Ahmet Aksel : Konya'da Eski Bir Rum Köyü : Sille (8)
Özer Kanburoğlu ile Röportaj (4)
Van Gogh ve Empresyonizm (17)
Cem Gazivekili : Su Altından Fotoğraflar (20)
Özgür Kaya Mutlu : Standartları Olmayan Ülke, Lübnan (2)
Mehmet Özşimşek : İstanbul Günlükleri : Büyükada (3)
M. Arif Yavuz : Ters Işıkla Boyamak (23)

Fotoritim Mail-Grubu
Fotoritim Mail-List

Kayıt ol - Subscribe

2.fotoğraf yarışması

Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu
TFSF

DOĞA ARAŞTIRMALARI, SPORLARI ve KURTARMA DERNEĞİ
DASK 1989

M.Emin Tan Fotoğraf Kitaplığı

TSFM
Sanal Fotoğraf Müzesi

FSK
FOTOĞRAF SANATI KURUMU 1994

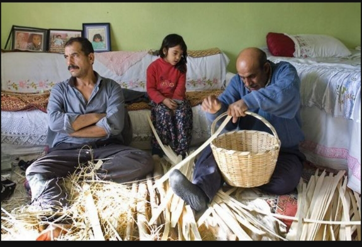

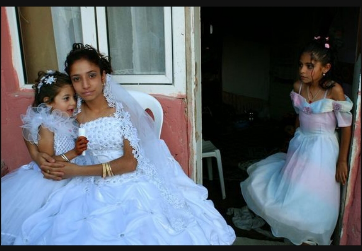

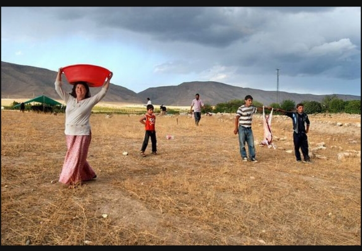

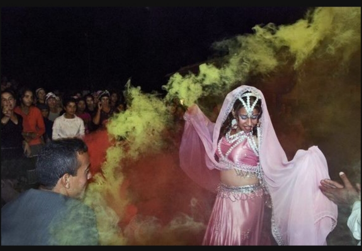

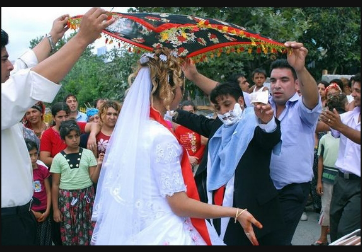

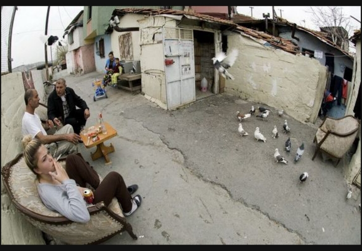

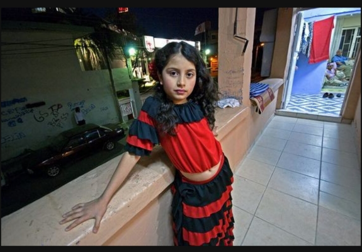

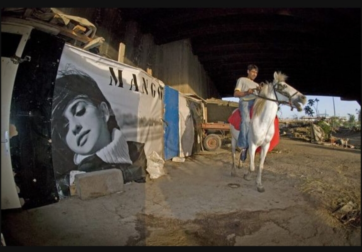

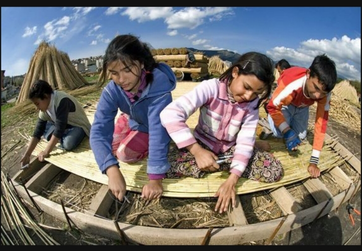

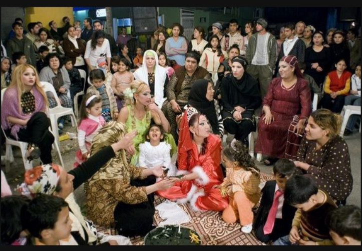

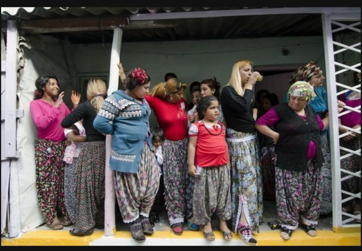

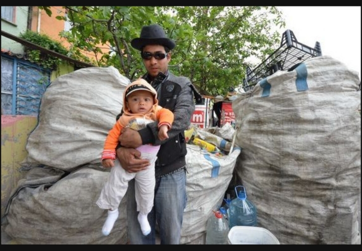

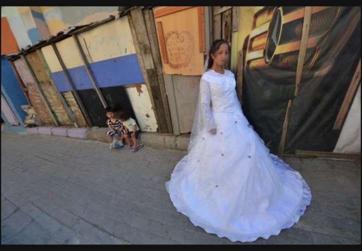

Tüm Hakları Saklıdır © All Rights Reserved
www.fotoritim.com Sitesinde Bulunan Yazılı ve Görsel Eserlerin Bütün Hakları ve Sorumluluğu Eser Sahiplerine Aittir.
All Images and Text Published in www.fotoritim.com are Copyright © Protected by The Author, All Rights Reserved.
Use By Author Permission Only.

Arkadaşına Gönder - Send a friend | Yukarı - Up

Yorumlar - Comments

Bu dökümana henüz yorum yapılmamış, aşağıdaki formdan yorumunuzu ekleyebilirsiniz. No comments for this document yet, you can make comment from the form below.

Yorum Ekleyin - Add Comment

Gaxxi Hesabınızla Yorum Yapın - Make comment by your Gaxxi account.

Yorum - Comment

Adınız Soyadınız - Name Surname

Mail

Web Sitesi - Web Site

☐ Beni hatirla - Remember me
☐ Yeni bir yorum geldiginde haber verin. Notify me when new comment is added.

Yorum Ekleyin - Add Comment | Yorum Önizle - Preview Comment

Tüm Hakları Saklıdır © All Rights Reserved
www.fotoritim.com Sitesinde Bulunan Yazılı ve Görsel Eserlerin Bütün Hakları ve Sorumluluğu Eser Sahiplerine Aittir. Eserlerin İzinsiz Olarak Kısmen veya Tamamen Kopyalanması ve Kullanılması, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Yasasına Göre Suçtur.
All Images and Text Published in www.fotoritim.com are Copyright © Protected by The Author, All Rights Reserved. Use By Author Permission Only.

Gaxxi